

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح انتزاع وظایف و اختیارات بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت و الحاق آن به وزارت جهاد کشاورزی»

مقدمه

بخش کشاورزی به دلیل ایفای نقش حیاتی در تأمین امنیت غذایی از مهمترین بخش‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشد. انجام وظایف در این ارتباط منوط به داشتن اختیار و در عین حال پاسخگو بودن به مسائل مربوطه است. در واقع با توجه به اهمیت محصولات کشاورزی در تأمین امنیت غذایی و تأمین مواد اولیه بخش صنعت، همواره استفاده بهینه از امکانات و توانایی‌های موجود در بخش کشاورزی نیاز به بسترسازی و زمینه‌های افزایش تولید در راستای خودکفایی محصولات اساسی در کل زنجیره ارزش اعم از تولید، خدمات حمایتی و مهمتر از همه تجارت دارد و اینها همه در گرو انسجام فعالیت‌های کل زنجیره مرتبط با دستگاه متولی تولید است.

لازم به ذکر است که تنظیم بازار کالاهای کشاورزی و پروتئینی در طی ۲۴ سال گذشته، بین دو دستگاه وزارت جهاد کشاورزی و (وزارت بازرگانی) وزارت صنعت، معدن و تجارت مورد جابجایی‌های متعدد قرار گرفته و همواره هزینه‌های غیرقابل قبولی را به مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و نیز بنیان تولید کشور تحمیل نموده است.

از موارد بارز این هزینه‌ها می‌توان به گم شدن صورت‌مسئله، عدم مسئولیت‌پذیری مسئولین در مواجهه با مشکلات، سردرگمی برنامه‌ریزان و کارشناسان، خروج سالانه مقادیر معتابه ارز از کشور، ورود لطمات سنگین به بنیان تولید، سردرگمی تولیدکنندگان، ایجاد تشویش و نگرانی در مصرف‌کنندگان، نزول بازده اقتصادی در بخش و... را برشمرد.

ضرورت انسجام و پیوستگی سیاست‌های تجاری و تولیدی در بخش کشاورزی

امروزه تولید برای خودمصرفی نیست و لذا سیاست‌های تجاری مانند قیمتگذاری، قیمت تضمینی، خرید تضمینی، سیاست‌های تعرفه‌ای و سایر سیاست‌های تنظیم بازار اعم از اعلامی و اعمالی نه تنها بر تولید، بلکه در انتخاب نوع محصول و الگوی کشت انکارناپذیر است. الگوی کشت همواره از مهمترین دغدغه‌های سیاستگذاران بوده و در برنامه پنجم از جمله تکالیف بخش کشاورزی است که عملاً بدون در اختیار داشتن سیاست‌های تجاری امکانپذیر نبوده و غیرممکن است.

قوانین مختلف از جمله قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و همین‌طور ماده (۱۴۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه که در زمره قوانین جدید و پیشرفته و روزآمد هستند به صراحت بر انسجام و یکپارچگی سیاست‌های تجاری و تولیدی در بخش کشاورزی برای تحقق اهداف مهمی چون امنیت غذایی تأکید دارند. تکمیل زنجیره تولید نیازمند مدیریت یکپارچه بر تأمین مواد اولیه تا تجارت خارجی محصولات نهایی است.

جمع‌بندی

در مجموع تکیه بر توان تولید داخل، لازمه‌اش همسویی سیاست‌های بازار و تنظیم آن با تولید بخش و توان‌افزایی در تولید متناسب با نیاز بازار کشاورزی و مواد غذایی است و این در گرو یکپارچگی سیاست و مدیریت در تولید و تجارت محصولات کشاورزی است. برگشت وظیفه مربوط به بخش کشاورزی و از جمله وظیفه تنظیم بازار به همراه همه الزامات انجام چنین وظیفه‌ای، به وزارت جهاد کشاورزی و تقویت بنیه مدیریتی آن کوتاه‌ترین مسیر برای حصول به نتیجه بهتر و کاهش هزینه‌های تولید و مصرف می‌باشد. با این رویکرد مواد زیر در جهت تحقق اهداف مذکور تقدیم می‌گردد.

تجارت و تنظیم بازار محصولات کشاورزی

- تصویب مقدمه ماده (۱) و بند «الف» ماده (۱) کمیسیون مشترک (شماره چاپ ۳۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹) توصیه می‌شود.

مقدمه ماده (۱) و بند «الف» ماده (۱) کمیسیون مشترک (شماره چاپ ۳۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹)

کلیه اختیارات، وظایف و امور مربوطه به سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و انجام اقدامات لازم در موارد زیر از وزارت صنعت، معدن و تجارت منتزع و به وزارت جهاد کشاورزی واگذار می‌شود:

الف) تجارت اعم از صادرات، واردات و تنظیم بازار داخلی محصولات و کالاهای اساسی زراعی، باغی و گیاهی دارویی شامل گندم، برنج، جو، ذرت، پنبه‌وش، روغن و دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز، حبوبات، سیب، پرتقال، خرما، کشمش، قند، شکر و کنجاله و همچنین محصولات دامی، طیور و آبزیان شامل شیر و فرآورده‌های لبنی، گوشت سفید، گوشت قرمز، تخم‌مرغ و نیز پیله ابریشم.

صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی

صنایع تبدیلی کشاورزی تکمیل شده زنجیره تولید و ارتباط‌دهنده و کامل‌کننده پیوندهای پسین و پیشین فعالیت‌های در کشاورزی صنعتی و خدماتی است، بنابراین جهت جامعیت بیشتر پیشنهاد می‌شود پیشنهاد آقای اسماعیل‌نیا درخصوص صنایع تبدیلی و تکمیلی در بخش کشاورزی جایگزین بند «ب» ماده (۱) مصوبه کمیسیون مشترک گردد.

- بند «د» ماده (۱) پیشنهاد آقای اسماعیل‌نیا (شماره چاپ ۳۳۶ مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۵)

د) محصولات صنعتی کشاورزی (فاسد شدنی)

صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی شامل کدهای آیسیک:

۱. کد ۱۵۱۱: تولید عمل‌آوری و حفاظت از فساد گوشت و محصولات گوشتی،
۲. کد ۱۵۱۲: عمل‌آوری و حفاظت از فساد آبزیان و محصولات حاصل از آبزیان،
۳. کد ۱۵۱۳: عمل‌آوری و حفاظت از فساد میوه و سبزیجات (نباتات)،
۴. کد ۱۵۱۴: تولید انواع روغن‌های نباتی و حیوانی،
۵. کد ۱۵۲۰: فرآورده‌های لبنی،
۶. کد ۱۵۳۱: تولید از دانه‌های آسیاب شده (به‌استثنای آرد گندم)،
۷. کد ۱۵۳۲: تولید نشاسته،
۸. کد ۱۵۳۳: تولید غذاهای آماده برای حیوانات،
۹. کد ۱۵۴۲: تولید قند و شکر،
۱۰. کد ۱۵۴۹: صرفاً صنایع تبدیلی مرتبط با انواع میوه و سبزی، صیفی و چای،
۱۱. کد ۱۵۵۱: تقطیر تصفیه و آمیختن انواع عرقیات (به استثنای تولید الکل اتلیک از مواد)،
۱۲. کد ۲۴۲۳۱۹: تولید فرآورده‌های دانه‌های گیاهی و گیاهان دارویی،
۱۳. کد ۲۴۱۲۱۴: کودهای آلی (غیرشیمیایی)،
۱۴. کد ۱۷۱۱۱۱۰۰ - ۱۷۱۱۱۱۶۲: عملیات آماده‌سازی الیاف نساجی (طبیعی)،
۱۵. کد ۱۹۱۱: دباغی و پرداخت چرم (فقط تا تولید سالامبور).

- پیشنهاد (الحاقی به ماده (۱))

به‌منظور حمایت و توانمندسازی تشکلهای و واحدهای تولیدی در بخش کشاورزی در صورتی‌که پیشنهاد جناب آقای جدگال - جناب آقای میرمردزهی به ماده (۱) الحاق گردد می‌تواند مؤثر واقع شود.

پیشنهاد آقایان جدگال - میرمردزهی (۱۳۹۱/۹/۱۵، شماره چاپ ۳۳۶)

تبصره - به‌منظور ارتقای کیفیت محصولات کشاورزی حمایت از تولیدکنندگان و کاهش قیمت برای مصرف‌کنندگان وزارت جهاد کشاورزی مکلف است با توانمندسازی تشکلهای تولید این محصولات در فرآیند ۱۰ ساله شرایطی را فراهم کند که حداقل نیمی از تجارت این محصولات در اختیار این تشکلهای قرار گیرد.

تعرفه‌های بخش کشاورزی

پیشنهاد می‌شود ماده (۶) طرح اولیه جایگزین تبصره ماده (۱) کمیسیون مشترک گردد، زیرا این ماده مبتنی بر ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و بند «ب» ماده (۱۴۵) قانون برنامه پنجم توسعه تهیه شده است و همچنین در این ماده کلیه اختیارات محصولات بخش کشاورزی، کالاهای اساسی حساس و ضروری و صنایع غذایی نیز برعهده وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شده است.

- ماده (۶) طرح اولیه (با شماره چاپ ۱۱۱ مورخ ۱۳۹۱/۴/۱۷)

اتخاذ تصمیم در مورد تعیین و ابلاغ تعرفه‌ها، تعیین سهمیه‌های مقداری واردات کالاها و محصولات بخش کشاورزی و صنایع غذایی، نوع واردات و ابزارهایی تعرفه‌ای در مورد مفاد قانون و صدور مجوزهای لازم و برنامه‌ریزی و نظارت بر واردات به موقع کالاهای اساسی، حساس و ضروری کشاورزی، فقط برعهده وزارت جهاد کشاورزی است.

بانک کشاورزی

نظر به سنخیت وظایف و مأموریت‌های وزارت جهاد کشاورزی و فلسفه وجود بانک کشاورزی که در خدمت بخش کشاورزی است تصویب این ماده توصیه می‌گردد.

- ماده (۲) کمیسیون مشترک (با شماره چاپ ۳۴۰ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹)

مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره بانک کشاورزی به پیشنهاد وزیر جهاد کشاورزی و تصویب مجمع عمومی بانک و حکم وزیر امور اقتصادی و دارایی منصوب می‌شوند.

حمایت از کشاورزان و تولیدکنندگان

به دلیل تقویت و حمایت از تولیدکننده تصویب ماده (۳) مصوب کمیسیون مشترک توصیه می‌گردد.

- ماده (۳) کمیسیون مشترک (شماره چاپ ۳۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹)

ماده (۳) - وزارت جهاد کشاورزی موظف است در واردات هریک از کالاهای بند «الف» ماده (۱) این قانون برای تأمین نیاز داخلی و تنظیم بازار به نحوی عمل نماید که سالیانه حداقل ده درصد (۱۰٪) به میزان تولید داخلی این محصولات افزوده شود تا کالاهای مزبور به مرز خودکفایی در تولید داخلی برسد.

پشتیبانی و حمایت بخش کشاورزی

شرکت حمایت و پشتیبانی امور دام همواره به‌عنوان ابزاری در جهت تحقق تنظیم بازار محصولات اساسی کشاورزی و دامی در خدمت بخش بوده است و انتزاع مقطعی آن از این وزارت موجب خسارات و عدم هماهنگی‌های زیادی تاکنون گردیده است به دلیل جامعیت بیشتر پیشنهاد می‌شود، پیشنهاد جناب آقای اسماعیل‌نیا جایگزین ماده (۴) کمیسیون مشترک گردد.

- پیشنهاد آقای اسماعیل‌نیا (با شماره چاپ ۳۳۶ مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۵)

به‌منظور پشتیبانی و حمایت از تولیدات بخش کشاورزی و امور دامی شرکت پشتیبانی امور دام و محصولات کشاورزی از تجمیع وظایف و فعالیت‌های شرکت مادر تخصصی خدمات بازرگانی دولتی ایران در زمینه کالاهای کشاورزی و نیز وظایف و فعالیت‌های شرکت پشتیبانی امور دام تشکیل گردیده و کلیه وظایف نیروها و تعهدات و امکانات شرکت پشتیبانی امور دام و بخش مرتبط شرکت مادر تخصصی خدمات بازرگانی دولتی ایران و سایر واحدهای سازمانی وزارت صنعت، معدن و تجارت به این شرکت منتقل می‌شود.

نحوه اجرای قانون

تصویب ماده (۵) کمیسیون مشترک توصیه می‌گردد.

- ماده (۵) کمیسیون مشترک (شماره چاپ ۳۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۹/۲۹)

ماده (۵) - آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت و معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور تهیه می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

توسعه روستایی

ماده (۳) طرح اولیه به‌عنوان ماده الحاقی نسبت به سایر پیشنهادات می‌تواند تأثیر بیشتری داشته باشد چراکه تصویب این ماده منجر به توسعه یکپارچه کشاورزی همزمان با توسعه و عمران روستایی می‌گردد و این ماده مبتنی بر بند «الف» ماده (۱۹۴) قانون برنامه پنجم توسعه که بر برنامه طرح‌ها و توسعه روستاها تأکید دارد تهیه شده است. همچنین لازم به‌ذکر است که سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای کلیه امور مربوط به توسعه و اقتصاد روستایی براساس قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی برعهده وزارت کشاورزی است.

- ماده (۳) طرح اولیه (با شماره چاپ ۱۱۱ مورخ ۱۳۹۱/۴/۱۷)

سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای کلیه امور مربوط به توسعه و عمران روستایی برعهده وزارت جهاد کشاورزی است. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند اقدامات اجرایی و خدمات‌رسانی خود به روستاها را با وزارت مذکور هماهنگ نمایند.

تجدید ساختار بخش کشاورزی

از آنجا که بخش کشاورزی همواره در معرض آزمون و خطا بوده و در طول زمان زیربخش‌هایی به آن اضافه و یا کم شده است ضرورت تدوین استراتژی مشخص و تجدید ساختار براساس ضوابط علمی وجود دارد. بنابراین جهت تحقق این امر تصویب ماده (۷) طرح اولیه پیشنهاد می‌گردد.

- ماده (۷) طرح اولیه (با شماره چاپ ۱۱۱ مورخ ۱۳۹۱/۴/۱۷)

به وزارت جهاد کشاورزی اجازه داده می‌شود به‌منظور اجرای مأموریت‌ها و وظایف محوله در این قانون، نسبت به بازنگری ساختار سازمانی خود خارج از سقف تعیین شده در قانون مدیریت خدمات کشوری اقدام نماید و به تأیید معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور برساند.

تثبیت درآمد کشاورزان

بنابر بند «۳۵ - ۱» سیاست‌های کلی نظام در برنامه پنجم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری و بند «ز» ماده (۱۸) قانون برنامه پنجم توسعه ماده الحاقی تصویب پیشنهاد جناب آقای میرمردزهی توصیه می‌گردد.

ماده الحاقی پیشنهاد آقای میرمردزهی (شماره چاپ ۳۳۶ مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۵)

ماده الحاقی - دولت موظف است به‌منظور حمایت از سرمایه‌گذاری‌های کوچک در بخش کشاورزی و تشویق سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد و ارتقا بر معیشت کشاورزان و روستاییان از طریق ایجاد صندوق‌های تثبیت درآمد و تضمین سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی اقدام نمایند.

اساسنامه و آیین‌نامه مرتبط با این صندوق‌ها حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.